

MENŠINOVÉ SKUPINY

2024

MULTIKULTURNÍ KOMPETENCE

- MEZI **MULTIKULTURNÍ KOMPETENCE**, KTERÉ NEODLIŠUJEME OD INTERKULTURNÍCH KOMPETENCÍ, MŮŽEME DLE ANALÝZY JAKUBA HLADÍKA (2010, S. 27–47) ŘADIT ZNALOST A OCENĚNÍ VÝZNAMU A POTŘEB KULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH SKUPIN A JEDNOTLIVCŮ, UVĚDOMĚNÍ SI VLASTNÍCH PŘEDSUDKŮ A KULTURNÍ NADŘAZENOSTI, ZNALOSTI Z OBLASTI MEZIKULTURNÍCH VZTAHŮ JAKO NAPŘ. PROBLEMATIKA AKULTURACE NEBO ROZVOJ KULTURNÍ IDENTITY, SCHOPNOST POUŽÍVAT ZNALOSTI K ROZVOJI KULTURNÍ SENZITIVITY A UVĚDOMĚNÍ SI VLASTNÍHO ETNOCENTRISMU. MEZI **MULTIKULTURNÍ ZNALOSTI** PATŘÍ UVĚDOMĚNÍ SI VLASTNÍCH KULTURNÍCH HODNOT, HLUBŠÍ POROZUMĚNÍ KULTURNÍ RŮZNORODOSTI A ODLIŠNÝM SVĚTONÁZORŮM, ZNALOST ODLIŠNÝCH KULTURNÍCH SPECIFIK A UVĚDOMĚNÍ SI JEJICH DOPADŮ. ZNALOSTNÍ ZÁKLADNU VHODNĚ DOPLŇUJÍ **INTERKULTURNÍ DOVEDNOSTI**: NASLOUCHAT, POZOROVAT, INTERPRETOVAT NEBO ANALYZOVAT A HODNOTIT. NA ZÁKLADĚ TĚCHTO ZNALOSTÍ A DOVEDNOSTÍ NABÝVÁME NEZBYTNÉ POSTOJE: RESPEKT K OSTATNÍM KULTURÁM A KULTURNÍ DIVERZITĚ, OTEVŘENOST K INTERKULTURNÍMU UČENÍ A K LIDEM Z ODLIŠNÝCH KULTUR, ZVÍDAVOST A TOUHA PO ODHALOVÁNÍ NOVÉHO. ŽÁDOUCÍMI VÝSTUPY INTERKULTURNÍCH KOMPETENCÍ JSOU SCHOPNOST ADAPTACE NA ODLIŠNÝ KOMUNIKAČNÍ STYL A CHOVÁNÍ, FLEXIBILITA V MEZILIDSKÉ KOMUNIKACI A JEDNÁNÍ, KULTURNĚ RELATIVNÍ POHLED A

Kulturní kapitál

- Rozdílné kulturní zázemí můžeme nazvat dle Pierra Bourdieua kulturním kapitálem, který je považován za primární zdroj sociálních nerovností ve společnosti a společně s kapitálem sociálním tak v současné společnosti představuje významnější faktor než kapitál ekonomický, byť spolu všechny do určité míry souvisejí.
- [Děs a hrůza v největším romském ghettu v Evropě - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\)](http://aktualne.cz)

- **Kulturní kapitál** je dán každému člověku v závislosti na prostředí, v němž jako dítě vyrůstal. Je tedy utvářen zejména procesem socializace, skrze který jedinec získává určitou sumu znalostí a dovedností, které po celý život uplatňuje a dále rozvíjí. Do kulturního kapitálu dle Bourdieua zahrnujeme jednak intelektuální a fyzické vlastnosti člověka (tzv. vtělený kulturní kapitál), jednak určité kulturní artefakty (např. knihy, umělecké předměty apod.) vyskytující se v domácnosti (tzv. objektivní kulturní kapitál) a v neposlední řadě získané vzdělání a akademické tituly (tzv. institucionalizovaný kapitál), kteréžto jsou v současné společnosti nejvíce ceněny, a tedy považovány za hlavní indikátor společenského statusu (srov. Greger, 2006, s. 36–37). Kulturní kapitál zrcadlí se ve vysokoškolském diplomu je předpokladem prestiže ve společnosti, neboť se pojí s elitní vrstvou společnosti, která se jejich prostřednictvím reprodukuje.

Marginalizace a sociální vyloučení...

- **Základní práva příslušníků národnostních menšin plynou z Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod, mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána a zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a některých dalších zákonů. Důležitý právní nástroj k ochraně národnostních menšin představuje také zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).**

Marginalizace a sociální vyloučení...

- ▶ S menšinou a jejím nejčastěji neprivilegovaným postavením ve společnosti souvisí pojem marginalizace či sociální vyloučení (exkluze).
- ▶ V České republice je pojetí národnostní menšiny vyjádřeno v tzv. menšinovém zákoně (zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů).
- ▶ Jedním z největších rizik a důsledků vyloučení je odcizení hodnotám majoritní společnosti a v krajním případě i ghettoizace. Dle expertních odhadů z roku 2006 existovalo v České republice na 300 sociálně vyloučených lokalit s více než 80 tisíci obyvateli, přičemž tento jev má narůstající tendence.
- ▶ Podle nejnovějších výzkumů se do roku 2015 zvýšil na 606 sociálně vyloučených lokalit, v kterých žije až 115 000 obyvatel. Nezaměstnaných obyvatel je v těchto lokalitách až 85% a podíl osob se základní vzděláním je cca 75%. (Podle: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR; viz <https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index.html>)

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ V ČESKU

- ▶ Počet obcí zatížených sociálním vyloučením se od roku 2016 snižuje, každý kraj má ale na svém území oblasti, kde je míra zátěže vysoká.
- ▶ Zatímco v roce 2016 bylo v Česku silně zatíženo sociálním vyloučením 336 obcí, v roce 2021 jejich počet klesl na 175. Pozitivní vývoj ale zpomalila koronavirová pandemie. Do roku 2019 se situace kontinuálně zlepšovala, zejména z důvodu pokračující ekonomické konjunktury a úbytku exekucí. Z našich šetření obecně vyplývá, že v důsledku pandemie narostla dlouhodobá nezaměstnanost. Na ty, kteří byli chudí už před pandemií nebo lavírovali nad propastí, dopadá současná ekonomická situace obzvlášť tvrdě.
  - ▶ **Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR ČR**
  - ▶ [O nás – Agentura pro socialni zaclenovani \(socialni-zaclenovani.cz\)](https://socialni-zaclenovani.cz)

Co je sociální vyloučení?

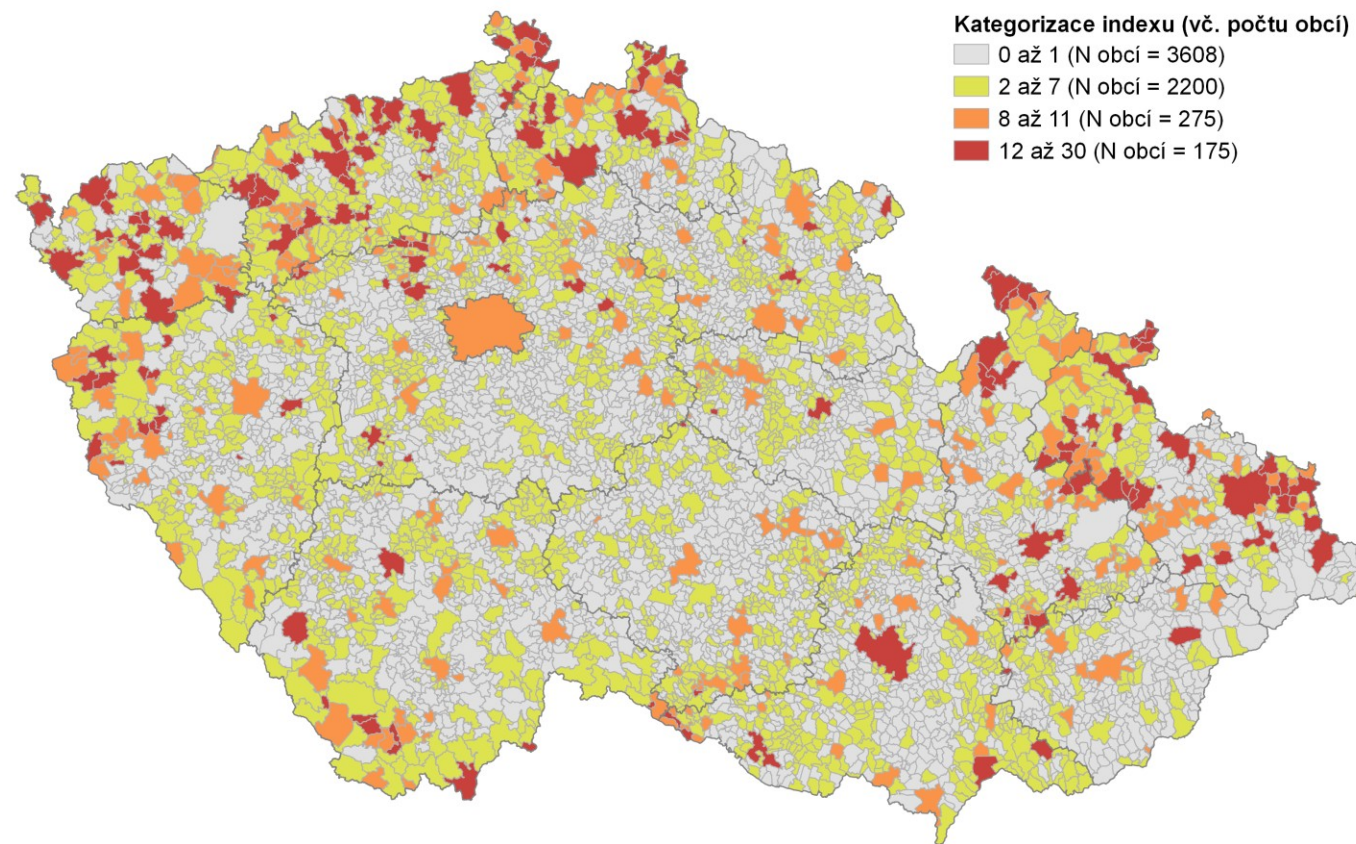
- ▶ Existuje určitá část lidí, která je specifickým způsobem znevýhodněna vůči zbytku společnosti. Procesem sociálního vyloučení jsou jednotlivci či celé skupiny vytěsňovány na okraj společnosti a je jim omezován nebo zamezen přístup ke zdrojům, které jsou jinak ostatním členům společnosti dostupné. K sociálnímu vyloučení nedochází pouze omezováním přístupu k jednomu zdroji, ve hře je vždy více různých faktorů, které se kumulují. Představa, že sociální vyloučení souvisí pouze s extrémní materiální chudobou, je tedy mylná.
  - ▶ V českém prostředí je sociální vyloučení spojováno s oblastmi bydlení, vzdělávání, zaměstnanost a zadluženost. Důležitou roli hraje také takzvaná prostorová segregace, kdy mají lidé ve svém bydlišti zhoršený přístup k veřejným službám nebo také k možnostem pracovního uplatnění.
    - ▶ Index sociálního vyloučení.
-

Index sociálního vyloučení

Index sociálního vyloučení v obcích v roce 2021

SOCIÁLNÍ EXKLUZE

- ◉ Je proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavováni přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku.
  - ◉ Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, přispívají k němu však také další faktory jako je diskriminace, nízké vzdělání či špatné životní podmínky. Sociálně vyloučení jsou odříznuti od institucí a služeb, sociálních sítí a vzdělávacích příležitostí.
  - ◉ Projevy sociálního vyloučení:
    - ◉ **dlouhodobá nezaměstnanost,**
    - ◉ **závislost na sociálních dávkách,**
    - ◉ **život v prostorově vyloučených částech obcí (ghettech),**
    - ◉ **nízká kvalifikace,**
    - ◉ **špatný zdravotní stav,**
    - ◉ **rozpad rodin či ztráta sebeúcty.**
-

Skupiny ohrožené sociálním vyloučením

- ▶ Ne všichni Romové jsou sociálně vyloučeni a ne všichni sociálně vyloučení Romové žijí v těchto lokalitách – nelze ztotožňovat pojmy ROM a SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝ

Situace romských klientů v sociálně vyloučených lokalitách

- ◉ Zkušenost s diskriminací
- ◉ Na přítomnost orientovaná životní strategie
- ◉ Velký význam rodiny a vztahů v ní
- ◉ V rámci rodinných sítí nutno podporovat finančně příbuzné
- ◉ Hospodaření s prostředky neumožňuje pokrýt výdaje
- ◉ Silná sociální kontrola
- ◉ Nedostatek pozitivních zkušeností mimo vlastní lokalitu
- ◉ Jazyková bariéra, znevýhodnění dětí při vstupu do ZŠ – etnodialekt češtiny
- ◉ Nesrozumitelnost „gádžovského“ světa a jeho institucí

TERÉNNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE – PRÁCE VE VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

- ◎ **Cílem je snižovat míru sociálního vyloučení a chudoby jednotlivců a rodin prostřednictvím nabídky kvalitních a profesionálních sociálních služeb.**
- ◎ **Sociální pracovník usiluje o:**
  - Zvýšení sociálních kompetencí klienta
  - Zprostředkování služeb a aktivit
  - Minimalizaci rizik plynoucích ze sociálně znevýhodněného prostředí
  - Rozvíjení spolupráce s dalšími zainteresovanými subjekty

Problémy řešené v sociálně vyloučených lokalitách

- **Bydlení**
- **Finance**
- **Vzdělání**
- **Zaměstnanost**

▶ **Romodrom: Pomocná ruka Romům**

- ▶ [Romodrom: Pomocná ruka Romům - ČT edu - Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

PŘÍBĚH

- **Magdalena Karvayová** (1989) narodila se na Slovensku, od dětství žila v Ostravě. Odmaturovala na Townshendově mezinárodní škole s výukou v anglickém jazyce, absolvovala obor srovnávací právo na pražské Anglo-americké univerzitě. Působila jako stážistka na Britském velvyslanectví v Praze, pracovala jako koordinátorka v nadaci Open Society Fund. Založila spolek Awen amenca. V současné době studuje program Magistr práva (LL.M) na Newyorské univerzitě v Praze (UNYP).
- [Jsem Češka - Babylon | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

Shrnutí

- ▶ **Sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu.**
- ▶ Základní charakteristikou propadu na sociální dno je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi (ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc atd.). Sociálně vyloučení lidé obvykle nestojí před jedním problémem, ale před jejich komplexem, přičemž mnohý z nich by i jednotlivě ohrožoval normální fungování člověka ve společnosti. S postupným propadem na dno přestává být zřejmé, co je původním důvodem propadu a co jeho následkem.
- ▶ **Lidé žijící na okraji společnosti** se přizpůsobují podmínkám sociálního vyloučení, a **osvojují si specifické vzorce jednání, které jsou často v rozporu s hodnotami většinové společnosti.** Proto někdy bývá soužití na první pohled problematické. Návyky získané adaptací na život v sociálním vyloučení pak ale těmto lidem znemožňují být úspěšní ve většinové společnosti, ztrácí (či ani nezískávají) hodnotové žebříčky středostavovského občana orientovaného na kariérní vzestup a úspěch. To je znovu a znovu uzavírá v pasti sociálního vyloučení. Z této pasti se lidé nedokáží dostat bez cizí pomoci.
- ▶ **Specifickou roli** v sociálním vyloučení **hraje etnicita**, zejména etnicita přisouzená. Podstatná část obyvatel Česka se nesprávně domnívá, že v případě sociálního vyloučení se jedná primárně o problém etnický, nikoliv sociální. Zjednodušeně řečeno, že důvodem chudoby a sociálního vyloučení části romské populace není její sociální situace, ale etnický původ. Přitom v současné době je již zřejmé, že ne všichni Romové v České republice žijí v prostředí sociálního vyloučení a ne každý, kdo se v podmínkách sociálního vyloučení nalézá, je Rom.

Cíle protipředsudkového vzdělávání v rámci MKV:

- ▶ odhalit vlastní předsudky při posuzování lidí na základě prvního dojmu,
- ▶ uvědomit si, že předsudky mohou být v nás samotných často velmi hluboce zakořeněny, takže si jejich působení na naše jednání mnohdy vůbec neuvědomujeme,
- ▶ vnímat pojem předsudek v širším kontextu, nikoliv pouze ve spojení s příslušníky jiných kultur, národností či etnických skupin,
- ▶ uvědomit si, že naše jednání ovlivněné předsudky může mít na člověka, který se stal objektem takových postojů, často i velmi závažné důsledky,
- ▶ vžít se do pozice člověka, vůči kterému jeho okolí jedná pod vlivem předsudků.

Jaká by multikulturní výchova měla být?

- ▶ Vycházet z pojetí multikulturalismu jako ideje založené na tom, že různé skupiny spolu mohou nekonfliktně a rovnoprávně koexistovat v rámci jedné společnosti.
- ▶ Usilovat o rozvoj empatického a tolerantního myšlení žáků.
- ▶ Předcházet xenofobnímu způsobu uvažování a podporovat chápání každého člověka jako jedinečné bytosti.

PRO multikulturní výchovu

- ▶ Diverzita se postupně projevuje i ve školních třídách.
- ▶ Multikulturní výchova jako základní kámen tolerantní, pluralitní, multikulturní či interkulturní společnosti.
- ▶ Oprávněná potřeba vnést toleranci a pochopení k odlišnému do edukačního procesu.

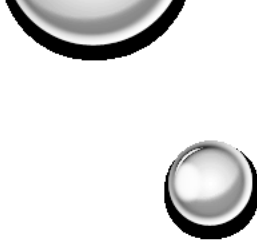
Závěr

- ▶ **Multikulturní výchova a multikulturalismus v edukační praxi**
můžeme pojímat různorodým způsobem, multikulturní vzdělávání tak má vícero podob, a sice na základě toho, jak je nastaveno učitelem v praxi, pak dosahuje také vícero cílů.
- ▶ **Dana Moree:** Obecně však platí, že „interkulturní vzdělávání může vést k podpoře reflexe a kritického myšlení, stejně tak však může posilovat již existující stereotypy. Kam se nakonec přikloní, závisí na mnoha okolnostech. Jednu z nich však můžeme ovlivnit zásadně – jde o to, jak se k tématu postaví samotný učitel nebo lektor“ (Moree, 2015, s. 184).

***„Škola je odrazem společnosti, k
níž patří.“***

MENŠINY - JEDNOTLIVÉ ETNICKÉ A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČR

- MENŠINY A MARGINALIZOVANÉ SKUPINY
- [MORAVŠTÍ CHORVATÉ – ZRAZENÝ NÁROD — ČESKÁ TELEVIZE \(CESKATELEVIZE.CZ\)](https://www.ceskatelevize.cz/programy/2019/09/19/moravstii-chorvate-zrazeny-narod)
- OD MIN. 40 PUSTIT V SEMINÁŘI.

DISKRIMINACE...

- ÚVOD:
[HTTPS://WWW.CESKATELEVIZE.CZ/PORADY/1181680258-TYDEN-V-REGIONECH-BRNO/318281381890414-TYDEN-V-REGIONECH/](https://www.ceskatelevize.cz/porady/1181680258-tyden-v-regionech-brno/318281381890414-tyden-v-regionech/)
- **DISKRIMINACE SE MŮŽE TÝKAT KAŽDÉHO Z NÁS...**
- [HTTPS://WWW.CESKATELEVIZE.CZ/PORADY/11517753433-MORAVSTI-CHORVATE-ZRAZENY-NAROD/41623510020/](https://www.ceskatelevize.cz/porady/11517753433-moravsti-chorvate-zrazeny-narod/41623510020/)
- OD MIN. 40 PUSTIT V SEMINÁŘI.
- ÚKOL: DODÍVAT SE NA PRVNÍ DVĚ TŘETINY FILMU.

MENŠINA = MINORITA

- ◎ SKUPINA, KTERÁ MÁ ODLIŠNÉ ZNAKY NEŽ MAJORITA A KTERÁ JE NA ZÁKLADĚ TĚCHTO ZNAKŮ ZNEVÝHODNĚNA VE SPOLEČNOSTI
- ◎ NEZNAMENÁ TO, ŽE TATO SKUPINA MUSÍ BÝT MENŠÍ NEBO MÉNĚ POČETNÁ NEŽ MAJORITA
- ◎ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA JE DEFINOVÁNA JAKO: SPOLEČENSTVÍ OBČANŮ ČR ŽIJÍCÍCH NA ÚZEMÍ SOUČASNÉ ČR, KTEŘÍ SE ODLIŠUJÍ OD OSTATNÍCH OBČANŮ ZPRAVIDLA SPOLEČNÝM ETNICKÝM PŮVODEM, JAZYKEM, KULTUROU A TRADICEMI, TVOŘÍ POČETNÍ MENŠINU OBYVATELSTVA A ZÁROVEŇ PROJEVUJÍ VŮLI BÝT POVAŽOVÁNI ZA NÁRODNOSTNÍ MENŠINU ZA ÚČELEM SPOLEČNÉHO ÚSILÍ O ZACHOVÁNÍ A ROZVOJ VLASTNÍ SVÉBYTNOSTI, JAZYKA A KULTURY A ZÁROVEŇ ZE ÚČELEM VYJÁDŘENÍ A OCHRANY ZÁJMŮ JEJICH SPOLEČENSTVÍ, KTERÉ SE HISTORICKY UTVOŘILO.

Majorita

- ⊙ Skupina, která má dominantní postavení ve společnosti
- ⊙ Má moc kontrolovat veřejný život
- ⊙ Má moc definovat standardy krásy a ošklivosti
- ⊙ Mimo státem uznané menšiny na našem území žije na půl milionu příslušníků slovanských, asijských a severoafrických národů s právem dlouhodobého pobytu nebo trvalého pobytu - CIZINCŮ.
- Uspořádání vztahů mezi majoritou a minoritou uprostřed státu může mít různou podobu:
  - *GENOCIDA*
  - *SEGREGACE*
  - *ASIMILACE*
  - *INTEGRACE*

- [Běloruská menšina](#)
- [Bulharská menšina](#)
- [Chorvatská menšina](#)
- [Maďarská menšina](#)
- [Německá menšina](#)
- [Polská menšina](#)
- [Romská menšina](#)
- [Rusínská menšina](#)
- [Ruská menšina](#)
- [Řecká menšina](#)
- [Slovenská menšina](#)
- [Srbská menšina](#)
- [Ukrajinská menšina](#)
- [Vietnamská menšina](#)

Druhá generace 2014

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1131721572-babylon/414236100152001/>

[11. leden 2014 - Babylon | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

Národnostní menšiny zastoupené v Radě vlády pro národnostní menšiny